

ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASI MÁDENIYAT HÁM TURIZIM
MINISTRILIGI

ÓZBEKSTAN MÁMLETETLIK KÓRKEM ÓNER HÁM MÁDENIYAT
INSTITUTI NÓKIS FILIALI

«Tastyoqlayman»
Ozbekstan mámleketlik
kórkem óner hám
mádeniyat instituti Nókis
filiali direktori A.Ayapov

2023-jil

Dóretiwshilik imtixanlar baǵdarlamasi hám bahalaw kriteriyasi

- - 60112400 – Professional tálim (60211900 – Xalq dóretiwshiligi (saz
atqarwshluǵı)) tálim baǵdarı ushın

1. Arnawlı saz páninen
2. Dirijyorlıq hám muzıka teoriyası pánlerinen

Nókis - 2023

Бағдарлама Ўзбекистан мамлекетлик кўркem онер ҳам маданият институту
Нокис филиали оқiw-методикалiқ кенесинде кўрiп шiғiлган ҳам мақуллаган. 2023-
jiл _____-санli мајилис протоколи.

Dúziwshiler:

M.Palwaniyazov - ÓzMKÓMI Nókis filiali “Xalıq dóretiwshiligi”
kafedrası oqıtıwshısı

Pikir

bildiriwshi:

U.Abdullaeva - ÓzMKÓMI Nókis filiali “Xalıq dóretiwshiligi”
kafedrası w.w.a. docenti

B.Saparbaev

Nókis qánigelestirilgen kórkem oner kolledji
oqıtıwshısı

Kirisiw

60112400 – Professional tálim (60211900- Xalıq dóretiwshiligi (saz atqarwshiligi)) bakalavriat tálim jónelislerine kiriwshi abituriyentlerdiń kásiplik (dóretiwshilik) imtixanı baғdarlaması hújjetlerin qabil etiw hám kiriw imtixanları “Ózbekstan Respublikası Joqarı oqıw orınlarına qabil etiw qáğıydaları”na muwapıq ótkeriledi.

Qánigelik boyınsha kiriw imtixanlar, hár bir qánigelik ushin belgilengen qabıllaw talaplarına muwapıq ráwishte islep shıǵıldı.

Qánigelik boyınsha imtixan ótkeriliwiniń izbe-izligi, hár bir joqarı oqıw orınınıń qabıllaw komissiyası tárepinen ornatladı hám hár jılı qabil etiw qáğıydalar kórsetiledi.

Ózbekstan mámleketlik kórkem oner hám mádeniyat institutu Nókis filialına kirip atrǵanlarǵa, jil dawamında hám imtixanlar aldınan konsultaciyalar ótkeriledi. Konsultaciyalarardıń maqseti – qabıllawdıń shártleri menen tanısıw, usı joqarı oqıw jurtına kiriwdi qálewshilerdiń qábiletlerin hám tayarlıq dárejesin anıqlaw bolıp tabıladı. Konsultaciyalar dawamında pedagoglar, abituriyentlerdi tanıǵan qánigelikke oqıtıw imkaniyatına qarap, óz usınısların beredi.

Konsultaciyalar dawamında abituriyentge tálim jónelisi hám arnawlı saz atqarwshiligi hám de dirijyorlıq pánlerden tayarlagan shıǵarmaları haqqında túsinikler beredi.

Pánniń maqseti hám wazıypaları

60112400 – Professional tálim (60211900- Xalıq dóretiwshiligi (saz atqarwshiligi))

bakalavriat tálim jónelisleri abituriyentleriniń saz atqarwshiligi boyınsha sheberligi, muzıka teoriiyası hám ámeliy bilimlerdegi asırıwda xızmet ótetuǵın Arnawlı saz atqarwshiligi, Dirijyorlıq tiykarları. Dirijyorlıq, muzıkalıq-teoriyalıq pánlerden dóretiwshilik hám de ámeliy kónlikpe hám qánigeliklerin anıqlaw maqsetine ótkeriledi.

Abituriyentler qánigeliktin tómendegi tiykarǵı pánlerinen ámeliy-dóretiwshilik jumsların, yaǵnıy, tayarlagan shıǵarmaların ámeliy tárizde atqaradı. Kiriw imtixanları balları tómendegishe bölishtiiriledi:

1. Arnawlı saz atqarwshiligi – 93 ball
2. Dirijyorlıq hám muzıka teoriiyası pánlerden – 63 ball

Arnawlı saz atqarwshiligi páni boyınsha

Arnawlı saz atqarwshiligi páninen kiriw imtixanlarǵa abituriyent 4 muzıkalıq shıǵarmanı ózi tanıǵan sazdı atqarıp beriwı, usı shıǵarmanı talqılay alıwı hám awızeki sorawlarǵa juwap beriwı múmkin.

Tiykarǵı tanıǵan sazda atqarılatuǵın shıǵarmalarǵa qoyılatuǵın talaplar:

- shıǵarmaların keminde bir úlken forma (máselen: koncert, sonata, simfoniya, uvertiura hám basqa) da jazılǵan bolıwı kerek;

- shigarmalardn keminde bir 6zbek kompozitorlarinn original shigarmalarman yaki qayta ishtengen 6zbek xalq namalarman (qosqlarman) bolwi kerak;
- shigarmalardn keminde bir 6zbek xalq namalarman yaki 6zbek klassik namalarman bolwi kerak;
- shigarmalardn keminde bir tuwisqan xalq kompozitorlari shigarmalarman bolwi kerak;
- shigarmalardn en keminde ekewi fortepiano menen birgelmekte atqarilwi talap etiledi;
- shigarmalar turlishe xarakterde boladi;
- muzikalq shigarmalar abituriennn doretivshilik boyinsha sheberligin korsete alhwina xizmet etip, temp 6zgerisleri, dinamik 6zgerisler, har turli shtrixlar r6nb6remligin korsetiwi imkaniyatn jarata aliw usmis etiledi;
- barliq muzikalq shigarmalardn klaviri (koncertmeyster ushn beriletuqn nota tekstleri)jn abituriennn 6zi alip keliwi, nusxa etiletuqn nota tekstlerinnn sipati jaqsı bolwi kerak.

Dirijyorliq h6m muzika-teoriyalq p6nler boyinsha

Dirijyorliq p6ninen kiriw imtxanmda abiturienn 2 muzikalq shigarmaga dirijyorliq etivi, usı shigarmalardı fortepiano j6rdemimde tallay alwi, awızeki sorawlarğa juwap berwi lazim.

Dirijyorliq etiletuqn shigarmalar (atqarw d6st6ri)ine qoylatuqn talaplar:

- shigarmalardn birewi 6zbek xalq saz, atqarwshılığı orkestri partiturasınan (yaki simfonik orkestr partiturasınan) dirijyorliq etivi kerak;
- shigarmannı birewi 6zbek h6m j6h6n kompozitorlari shigarmalarman bolwi kerak;
- shigarmalar turli xarakterde h6m turli 6lshewlerde bolwi kerak;
- muzikalq shigarmalar abituriennn dirijyorliq boyinsha sheberligin korsete alhwına xizmet etip, temp 6zgerisleri, dinamik 6zgerisleri, o6 h6m shep qol h6reketlerinnn r6nb6remligin korsetiwi imkaniyatn jara alwi usmis etiledi;
- barliq muzikalq shigarmalardn klaviri h6m partiturasın, koncertmeyster ushn beriletuqn nota tekstlerinnn sipati jaqsı bolwi, solo menen dirijyorliq etiletuqn shigarmalarğa abituriennn 6zi doretivshilerdi taqlawı h6m usmis etivi kerak;

Fortepiano doretivshiligine qoylatuqn talaplar:

- taqlangan eki shigarma turli temp h6m xarakterde bolwi kerak.
 - shigarmalardn birewi 6zbek kompozitorlari shigarmalarman yaki qayta ishtengen xalq namalarman bolwi lazim.
- Muzikalq-teoriyalq p6nler boyinsha doretivshilik imtxan eki b6limmen ibarat bolp, bunda abituriennn muzika teoriyası h6m Solfedjio boyinsha imkaniyatları aniqlanadi.
- Muzika teoriyası boyinsha abiturienn muzikannı elementar teoriyası

p6nlerin jeterli bilwi, qağıydalar izbe-izligin aytp bere alwi d6rkar. Bunda abiturienn muzika teoriyası p6ninen muzikalq misallardı isleswi (tonallıklarda h6m de berilgen seslerden intervallar, akkordlar h6m septakkordlardı d6zıp bere alwi), muzikalı shigarmannı tallay alwi arqalı 6z imkaniyatlar k6rsete alwi.

Muzika teoriyası p6nine qoylatuqn talaplar:

- intervallar, akkordlar h6m septakkordlardı d6zıw;
 - muzika teoriyası p6ninen awızeki soraw-juwaplar (kollokviwm).
- Solfedjio boyinsha abituriennn bilimi onn esitirw q6bileti, nota tekstnı tuwrı aytwın tekseriw arqalı aniqlanadi.

Solfedjio p6nine qoylatuqn talaplar:

- bir h6m eki sesli solfedjiodan muzikalq 6lgilerdi aytp beriw;
- esitiw q6bileti (intervallar, akkordlar, septakkordlar, ladlar atqarıp shıqladı h6m abiturienn fortepianoğa teris qarap turğan halda esitiw aniqlaydı).

Abiturienn bilimine qoylatuqn talaplar

Arnawlı saz atqarwshılığı p6ninen abituriennn taqarwshılığın taqlanğan 6sbapta shigarmalar atqarılıp bolıganman keyin komissiyannı talabma k6re, 6zbek muzika saz 6sbapları tariyxı, belgili saz atqarwshılırı doretivshiligi, atqarılğan shigarmalardn avtorlarinnn doretivshilik iskerligi, shigarmalarda ushıraytuqn doretivshilik talqlaw menen baylanısh bolğan sorawlar h6m de tiyisli muzika shigarmalarinnn forması, ondağı tema, fraza, nama, akkompacement h6m basqa taqarwshılığın analiz etip berwi h6m de shigarma xarakteri haqqında t6sinikke iye bolwi kerak.

Dirijyorliq h6m muzika-teoriyalq p6nlerden abiturienn taqarwshılığın shigarmalar dirijyorliq etip bolıganman keyin komissiyannı talabma k6re tiyisli muzikalq shigarmannı forması, ondağı tema, fraza, nama, akkompacement h6m basqa taqarwshılığın fortepiano saz atqarwshılığı j6rdemimde tallay alwi h6m de dirijyorliq k6rkem 6ner tariyxı, belgili dirijyorlar doretivshiligi, dirijyorliq etiletuqn shigarmalardı avtorlardn doretivshilik iskerligi, shigarmada ushıraytuqn dirijyorliq halatlar boyinsha maqlawmatlarğa iye bolwi, fortepiano shigarma atqarıp berwi, berilgen tonallıqlar h6m de seslerden intervallar, akkordlar, septakkordlar d6zilisi, muzikalq tallaw, bir h6m eki sesli muzikalq 6lgilerdi atqarwı kerak.

K6sıplık (doretivshilik) imtxanda abiturienn taqarwshılığın taqarılıp shıqlanğan shigarmalar h6m juwaplar t6mendeği kreteriya tiykarında bahalanadı:

Arnawlı saz atqarwshılığı p6ni boyınsha

T.r.	Talaptı mazmunı	Maksimal ball
1.	Abituriennn sırtqı k6rinisi, 6debi h6m qarım-qatnas m6deniyatu	6
2.	Doretivshilik bağıdarlamalarinnn barliq talaplar tiykarında toliq	8

jetilisiwi	6
3. Tiykarǵı saz atqarwshılıǵında postanovkannı tuwrı qoyılǵanlıǵı	6
4. Atqarw texnikasınıń jetilisiwi, oń hám shep qol wazıypalarınń tuwrı ornlanıwı	8
5. Tiykarǵı saz atqarwshılıǵında atqarw processinde koncertmeyster menen birgeliкте atqarılıwı	10
6. Tiykarǵı saz atqarwshılıǵında processinde dinamik kórinistńń sáwleleniwi	7
7. Tiykarǵı saz atqarwshılıǵında (temp)diń tuwrılıǵı	10
8. Tiykarǵı saz atqarwshılıǵında atqarw processinde shtrixlar (legato, stakkato, markato hám basqa)diń anıq kórinisi	7
9. Tiykarǵı saz ásbabında atqarılǵan shıǵarmalardıń sıpatı hám tallǵanı ushın	10
10. Soralǵan shıǵarmanı tallay alıw	7
11. Saz ásbap hám saz atqarwshılıǵı tariyxı, texnikası, teoriyası boyınsha sorawlarǵa juwap beriw	6
12. Shıǵarma avtorı hám onda ushraytuǵın halatlardı atqarıp beriw boyınsha soraw hám tapsırmalar	8
Jámi	93

Dirijyorlıq hám muzıka-teoriyalıq pánler boyınsha

Q/t	Talaplardıń mazmunı	Maksimal ball
1.	Atqarw baǵdarlaması barlıq talaplar tiykarında jetilisiwi	3
2.	Dirijyorlıq aparatınıń jetilisiwi (dirijyorlıq postanovkası, qol, ayaq, gewde, bastırn dirijyorlarǵa tın háreketleri)	3
3.	Oń qol shep qol wazıypasınıń tuwrı háreketi	3
4.	Partitura menen islew sheberliǵi	3
5.	Dirijyorlıqta dinamik kórinistńń sáwleleniwi	3
6.	Dirijyorlıqta atqarw (temp)diń tuwrı kórinisi	3
7.	Dirijyorlıqta shtrixlar (legato, stakkato, markato hám basqalar)diń anıq kórinisi	3
8.	Auftaktlardıń anıq kórinisi	3
9.	Muzıka xarakterin seziniw hám kórsetiwde qollardıń erkinliǵi, koncertmeyster menen qarım-qatnasta erkinlik hám uyǵımlıq	4
10.	Dirijyorlıq tayaqshasına tuwrı paydalanıw	2
11.	Dirijyorlıq tariyxı, texnikası, teoriyası boyınsha sorawlarǵa juwap	5
12.	Shıǵarma avtorı hám onda ushraytuǵın halatlardı kórsetip beriw boyınsha soraw hám tapsırmalardıń ornlanıwı	5
13.	Fortepianoda shıǵarma atqarıp beriw	5
14.	Muzıka teoriyası páninen berilgen tonalılıklar hám de seslerden intervallar, akkordlar, septakkordlar dúziw	4
15.	Muzıka teoriyası páninen awızeki soraw-juwap	4

16.	Muzıkalıq tallaw (berilgen shıǵarmanı funksiýaların anıqlaw)	4
17.	Bir hám eki sesli muzıkalıq úlgilerdi atqarw	3
18.	Esitiw qábiletin tekseriw (abituriyentti esitiw qábileti akkordlar, septakkordlardı qay dárejede esitiwi arqalı anıqlanadı)	3
	Jámi	63